

## ביאור הדף מסכת שבועות דף כ"ב

**במשנה** שנינו ששאלו חכמים את רבי עקיבא היכן מצינו שאדם שאוכל כל שהוא חייב, שאף זה יהיה חייב כמותו. ושואלת הגמרא שהרי אוכל נמלה חייב אפילו בכל שהוא, **ועונה** הגמרא ששם הוא חייב מדין שאכל בריה שיש בה חשיבות, ואין זה נחשב שאכל דבר בלי שיעור כלל.

**ושואלת** הגמרא שמצינו מקום נוסף שאדם מתחייב באכילה אפילו על פחות מכזית, באדם שאוכל הקדש מתחייב משום מעילה אפילו פחות מכזית, **ועונה** הגמרא ששם יש שיעור אחר שהוא שוה פרוטה אך אינו חייב בלי שיעור כלל.

**ושואלת** הגמרא שהרי בשבועה עצמה מצינו חיוב באדם שאוכל כל שהוא אף לדעת חכמים, אם מפרש ואומר שכל אכילה שהיא תאסר עליו. **ועונה** הגמרא שאף שם כיון שפירש הרי זה דומה לבריה, שהרי הוא עצמו החשיב את זה לשיעור האיסור שלו.

**ושואלת** הגמרא שרבי לקמן הסתפק האם אדם שנשבע שלא יאכל עפר, ואכל עפר, האם חייב בכל שהוא או רק אם אכל כזית עפר, ונשאר בתיקו. ומדוע רבא לא פשט את הספק ממה שאמרו חכמים שלא מצינו שאדם אוכל כל שהוא ויהיה חייב, ורואים שאף עפר הוא מתחייב עליו רק בכזית.

**ועונה** הגמרא שרבי לא פשט משם כי אין ראייה מדברי חכמים לעפר, כי חכמים דיברו על דבר הראוי לאכילה, אבל יתכן שבדבר שאינו ראוי לאכילה כעפר האיסור חל אפילו על פחות מכזית.

**במשנה** הובא ששאלו חכמים את רבי עקיבא היכן מצינו אדם שחייב קרבן על כל שהוא, והשיב רבי עקיבא לחכמים שבכל מקרה רואים ששונה דין הנשבע משאר מקומות, שהרי היכן מצינו אדם שמדבר ומתחייב קרבן על ידי דיבורו.

**שואלת** הגמרא שהרי מצינו במגדף שהוא מדבר ולדעת רבי עקיבא הוא מתחייב קרבן על ידי דיבורו. **ועונה** הגמרא שכוונת רבי עקיבא הייתה היכן מצינו אדם שמדבר ואוסר על עצמו על ידי דיבורו ומביא קרבן. ולא אדם שחוטא על ידי דיבורו.

**ועדיין** שואלת הגמרא שהרי מצינו נזיר שאוסר את עצמו בין מחמת דיבורו ומביא קרבן. **ועונה** הגמרא שאמנם הוא אוסר עצמו בין מחמת דיבורו, אבל הקרבן שהוא מביא אינו מחמת דיבורו, אלא כדי להתיר אותו מלשנות בין.

**ושואלת** הגמרא שהרי אדם שמקדיש דבר מסויים הוא אוסר את המוקדש על ידי דיבורו, ואם מעל בו הוא חייב להביא קרבן על מעילתו. **ועונה** הגמרא ששאלת רבי עקיבא הייתה היכן מצינו אדם שאוסר על עצמו דבר בדיבורו ומביא עליו קרבן. ואילו בהקדש הוא אוסר על כל העולם, ולא רק על עצמו.

**ושואלת** הגמרא שהרי אדם שנדר על עצמו בקונם להנות מדבר מסויים אוסר את הדבר רק על עצמו על ידי דיבורו, ולכאורה אף הוא מביא קרבן מעילה עליו. **ועונה** הגמרא שלדעת רבי עקיבא אדם שאוסר על עצמו דבר בקונם אינו מביא עליו קרבן מעילה.

**אמר** רבא שהמחלוקת בין רבי עקיבא לחכמים האם אדם שנשבע שלא יאכל אסור רק בכזית, או שאסור בכל שהוא, היא רק באדם שנשבע סתם, שבועה שלא אוכל, אבל אם פירש ואמר שבועה שלא אול כל שהוא, אף לדעת חכמים אם אכל כל שהוא חייב קרבן. כיון שאם הוא פירש הוא החשיב על עצמו את האכילה המועטת, והרי זה כמו בריה שכיון שהיא חשובה עוברים עליה אף בכל שהוא.

**ועוד** אמר רבא מחלוקת שנחלקו רבי עקיבא וחכמים רק באדם שנשבע שלא אוכל, האם כוונתו לכזית או לכל שהוא, אבל אם נשבע שבועה שלא אטעום אף לדעת חכמים כוונתו לכל שהוא, ואם עבר על שבועתו ואכל כל שהוא חייב קרבן.

**ושואלת** הגמרא מה החידוש בדברי רבא הרי פשוט שאטעום הכוונה לכל שהוא, **ועונה** הגמרא שהחידוש הוא שלא אומרים שאטעום הוא לשון אכילה, כפי שרגילים האנשים לומר כשאוכלים באונטעם, אלא הכוונה לטעימה שהיא בכל שהוא.

**אמר** רב פפא שהמחלוקת בין רבי עקיבא לחכמים האם אדם שנשבע שלא יאכל אסור רק בכזית, או שאסור בכל שהוא, היא רק לגבי שבועה, אבל בקונמות, דהיינו באדם שנודר עצמו ממאכל, אף לדעת חכמים הוא אסור בכל שהוא. כיון שבקונם אין צריך להזכיר אכילה, אלא אף אם אומר קונם כיכר זה עלי היא נאסרת עליו, והרי זה כאילו פירש קונם אם אוכל כל שהוא מכיכר זה.

**מקשה** הגמרא ששנינו בברייתא שלדעת תנא קמא שני קונמות מצטרפים אבל שתי שבועות אין מצטרפות אך לדעת ר' מאיר קונמות כשבועות.

**וכוונת** הברייתא שאם אדם אסר על עצמו ב' קונמות ואכל משניהם יחד כזית הם מצטרפים לחייבו קרבן, וממילא מקשה הגמרא שאם קונמות אסורים בכל שהוא, מדוע צריך שיצטרפו, הרי מכל אחד הוא אכל כל שהוא, וכבר חייב עליו בפני עצמו.

**ועונה** הגמרא שמדובר שהנודר אמר לשון של אכילה, וכגון שאמר אכילה מכיכר זה עלי קונם, ואף אכילה מכיכר זה עלי קונם. אך תמיהה הגמרא שבאופן כזה וודאי שצריך שיאכל מכל אחת מהם כזית, ומדוע שיצטרפו הרי אמר על כל אחת שיעור אכילה, ואם אכל מכל אחת חצי כזית הרי לא עבר על שיעור נדרו.

**אלא** אומרת הגמרא שמדובר באופן שהוא אמר אכילה משתיהן עלי קונם, שמשמע שאף אם יצטרף כזית משניהם כשיעור אכילה הוא יתחייב עליו.

**אך** מקשה הגמרא שהרי בברייתא התבאר שבאותו אופן בשבועות לא מצטרפים ב' שבועות לקרבן אחד, ואם מדובר שהוא נשבע שבועה שלא אוכל משתיהם מדוע אם אכל חצי כזית מכל אחד אינם מצטרפים הרי עבר על שבועתו שאסר על עצמו שיעור אכילה שהוא כזית משניהם.

**ותירץ** רב פנחס שכיון שאם אדם אמר שבועה שלא אוכל מכיכר זה ומכיכר זה ואכל משניהם חייב ב' חטאות כי הרי זה כשבועות מחלוקת שנשבע על כל כיכר, ולכן חייב ב' חטאות על כל שבועה, לכן אם אכל מכל אחת מהם חצי כזית אינם מצטרפות לחייבו קרבן, כי חיוב ב' החטאות מראה שהשבועות מחולקות לב' שבועות ולא שבועה אחת.

**שואלת** הגמרא אם כך מדוע אמר רבי מאיר שקונמות כשבועות, הרי קונמות חלוקים לחטאות, אלא רק כשבועות, אבל בקונמות אם אמר קונם כיכר זה וכיכר זה עלי חייב רק אחת ולא שניים.

**ועונה** הגמרא שצריך לומר שרבי מאיר אמר להפך, ששבועות כקונמות, וכלומר שהוא אינו סובר שזה שהשבועות מחולקות לב' חטאות גורם שאם אכל חצי כזית מכל אחד פטור, אלא לדעתו למרות זאת אם אכל משניהם יחד כזית חייב קרבן.

**ורבינא** תירץ על קושיית הגמרא על רב פפא, שאם בקונמות חייב בכל שהוא, מעל מה אומרת הברייתא שקונמות מצטרפות, הרי אינם צריכים צירוף, כי איסורם בכל שהוא.

**ותירץ** רבינא שכוונת הברייתא שקונמות מצטרפות יחד לכזית לעניין מלקות, כי מה שאמר רב פפא שאף לדעת חכמים קונמות שיעורם בכזית זה רק לגבי השיעור לקרבן, אבל השיעור למלקות בקונמות הוא שווה פרוטה כמו שיעור מעילה, ולכן צריכים הקונמות להצטרף לשיעור שווה פרוטה כדי לחייבו קרבן.

**אך** שואלת הגמרא שלפי תירוצו של רבינא יוצא שחכמים סוברים שיש איסור מעילה בקונמות, ולכן כשאדם אוסר על עצמו דבר בקונם הוא אסור עליו כהקדש משום איסור מעילה, ואם עובר על הקונם חייב קרבן.

**ומקשה** הגמרא שהרי שנינו בברייתא את הדין הזה לדעת רבי מאיר ולא לדעת חכמים, ששנינו בברייתא שלדעת רבי מאיר אדם שאמר כיכר זה הקדש ואכלה, בין הוא בין חבירו מעל, ולכן יש לה פדיון. אבל אדם שאמר ככר זה עלי הקדש, אם הוא אכלה רק הוא מועל, אבל אם אדם אחר אכלה אינו מועל, כי הוא לא אסר אותה על עצמו, ולפיכך אין לה פדיון, כי פדיון אינו באיסורים אלא רק בדבר שממונו קנוי להקדש.

עמוד ב'

**אבל** חכמים חולקים וסוברים שאדם שאמר ככר זו **עלי** הקדש ואכלה בין הוא ובין חבריו, לא מעל, כי אין מעילה בקונמות.

**ועונה** הגמרא שצריך להפוך את הדעות בביריתא ולומר שלדעת חכמים יש מעילה בקונמות, ולכן אדם שאמר ככר זו עלי הקדש, אם הוא אכלה הוא מועל, אבל לדעת רבי מאיר אינו מועל כי אין מעילה בקונמות.

**אך** שואלת הגמרא אם דעת רבי מאיר שאין מעילה לקונמות, מדוע אמר רבי מאיר שקונמות כשבועות ומשמע שב' הכירות לא מצטרפות בקונמות לחייבו אם אכל כל שהוא משניהם, אבל אם אכל מכל אחד כל שהוא חייב משום מעילה, והרי לדעת רבי מאיר אין מעילה בקונמות כלל.

**ועונה** הגמרא שאכן רבי מאיר לא אמר זאת לשיטתו אלא לדעת חכמים, ובאמת לדעתו אין מעילה בקונמות כלל. אך לדעת חכמים שיש מעילה בשיעור שווה פרוטה, אמר רבי מאיר שיודו לדבריו שקונמות כשבועות ולכן ב' קונמות לא מצטרפים יחד לשווה פרוטה לחייב קרבן. אך חכמים לא קיבלו את דבריו כי דווקא כשבועות לא מצטרפים יחד כי יש בהם חילוק חטאות על כל כיכר, אבל בקונם כיון שאין חילוק חטאות הם מצטרפים יחד לשווה פרוטה.

**אמר** רבא שאדם שנשבע שבועה שלא אוכל, ואכל עפר, פטור. כי עפר אינו ראוי לאכילה.

**והסתפק** רבא האם אדם שנשבע שלא יאכל עפר, ואכל עפר, האם חייב בכל שהוא או רק אם אכל כזית עפר, וצדדי הספק, האם כיון שאמר לשון אכילה כוונתו לאסור על עצמו רק אכילה דהיינו כזית. או שכיון שעפר אינו ראוי לאכילה כוונתו לאסור על עצמו כל שהוא. ונשאר הגמרא בתיקו.

**מביאה** הגמרא שהסתפק רבא האם אדם שנשבע שבועה שלא יאכל חרצן, נאסר רק בכזית, כי החרצן ראוי לאכילה על ידי תערובות ולכן דעתו על שיעור אכילה, או שכיון שהחרצן אינו ראוי לאכילה לבדו, אין זה נחשב שנשבע על דבר הראוי לאכילה ולכן אין בו שיעור אכילה אלא דעתו לאסור על עצמו בכל שהוא, ונשאר הגמרא בתיקו.

**והסתפק** רב אשי האם **נזיר** שנשבע שבועה שלא יאכל חרצן, נאסר בכל שהוא, כי הרי כזית כבר אסור עליו מהתורה, ולכן מה שנשבע הוא על מה שמותר עליו מהתורה שהוא שיעור של כל שהוא, או שכיון שבלשון השבועה אמר לשון אכילה, דעתו רק על שיעור אכילה שהוא כזית, ולכן השבוע לא חלה, כי הוא נשבע על מה שכתוב בתורה.

**ומנסה** הגמרא להוכיח שנזיר שנשבע שלא יאכל חרצן ולא פירש שיעור כמה הוא אסור על עצמו שכוונתו לכזית. מהמשנה לקמן שאומרת שאדם שנשבע שבועה שלא יאכל ואכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים לדעת תנא קמא חייב ור' שמעון פטור.

**ודנה** הגמרא שם מדוע לדעת תנא קמא חייב על אכילת הדברים האסורים, הרי הוא מושבע ועומד עליהם מהר סיני, ואין שבועה חלה על שבועה.

**ותירצו** רב ושמואל ור' יוחנן, שמדובר באדם שנשבע שלא יאכל כלל, וכיון שכלל על עצמו דברים אסורים עם המותרים, מתוך שחלה השבועה על המותרים חלה גם על האסורים.

**אך** ריש לקיש ביאר שם שמדובר באדם שפירש ואמר שהוא אסור על עצמו גם חצי שיעור שהוא לא אסור עליו מהתורה, או שמדובר לדעת רבי עקיבא אפילו אם לא פירש כי לדעתו כל אדם שנשבע שלא אוכל כוונתו אפילו על כל שהוא, והשבועה חלה, כיון שמהתורה הוא אסור רק בשיעור אכילה, והוא אסור על עצמו דבר שהוא לא אסור עליו מהתורה, שהוא פחות משיעור אכילה.

**ואומרת** הגמרא שהרי איסור נבילה הוא כמו איסור חרצן לנזיר, שעל שניהם הוא מושבע ועומד מהר סיני, ולמרות זאת ביאר ריש לקיש את הבריתא שלדעת חכמים אם לא פירש שכוונתו לאסור בכל

שהוא, דינו כנשבע על דבר שכבר אסור עליו מהר סיני ולא חלה שבועתו. ורואים שבכל מקום שאומר שאוסר על עצמו אכילה כוונתו לשיעור כזית, וממילא אף בנזיר האוסר על עצמו חרצן שיעורו בכזית.

**ומנסה** הגמרא לומר שאם כך נפשוט מכאן גם את מה שהסתפק רבא האם אדם שנשבע שלא יאכל עפר, ואכל עפר, האם חייב בכל שהוא או רק אם אכל כזית עפר, ונשאר בתיקו. ומדוע לא נפשוט שכפי שאדם שנשבע שלא יאכל נבילה כוונתו על כזית, אף שאינה ראויה לאכילה, מחמת איסורה, כך יהיה הדין גם בעפר, שנאמר שדעתו בשבועה רק על שיעור כזית.

**ודוחה** הגמרא שאי אפשר להוכיח מנבילה לעפר, כי עפר אינו ראוי לאכילה כלל ואולי לא שייך בו שיעור כזית, אך נבילה כן ראויה לאכילה, אלא שיש עליה איסור אכילת נבילה, אבל מחמת עצמה שייך בה אכילה, ולכן דעתו בשבועתו על כזית.

**משנה.** אדם שנשבע שבועה שלא אוכל ושתה, אינו חייב אלא אחת. ואם נשבע שבועה שלא אוכל ושלא אשתה, ואכל ושתה, חייב שתיים.

**וכן** אדם שנשבע שבועה שלא אוכל, ואכל פת חיטים ופת שעורים ופת כוסמין אינו חייב אלא אחת, אבל אם נשבע שבועה שלא אוכל פת חיטים ופת שעורים ופת כוסמין ואכל את כולם חייב על כל אחת ואחת.

**וכן** אדם שנשבע שבועה שלא אשתה ושתה משקין הרבה אינו חייב אלא אחת, אבל אם נשבע שבועה שלא אשתה יין ושמן ודבש ושתה את כולם חייב על כל אחת ואחת.

עוד אומרת המשנה שאדם נשבע שבועה שלא אוכל, ואכל מאכלים שאינם ראויים לאכילה, ושתה משקין שאינם ראויים לשתיה פטור.

**ואדם** שנשבע שבועה שלא אוכל, ואכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים חייב, ור' שמעון פוטר.

**אדם** שאמר אמר קונם אשתי נהנית לי אם אכלתי היום, והוא אכל מאכלות אסורות כנבילות וטריפות שקצים ורמשים אשתו אסורה עליו כי אכילה זו נחשבת אכילה.

**גמרא.** אמר רבי חייא בר אבין בשם שמואל שאדם שנשבע שבועה שלא אוכל, ושתה, חייב, ואומרת הגמרא שיש בזה טעם מסברא, ולימוד מהפסוק, מסברא אף שתייה כלולה באכילה, שהרי אדם אומר לחבירו נלך לטעום דבר, והם הולכים ואוכלים ושותים.

**ואף** לומדים מפסוק ששתייה בכלל אכילה, וכפי שאמר ריש לקיש מנין לשתיה שהיא בכלל אכילה, שנאמר "ואכלת לפני ה' אלקיך במקום אשר יבחר לשכן שמו שם מעשר דגן ותירושך". והרי תירוש הכוונה ליין שהוא שתייה ולא מאכל ולמרות זאת נאמר בפסוק "ואכלת".